

Návrh diferenciacie sazeb pojistných odvodů pro rodiny s dětmi.

Podklad pro jednání Odborné komise pro důchodovou reformu dne 21. 5. 2015.

Cílem navrženého opatření je v souladu s mandátem komise částečné **narovnání transferů mezi rodinou a společností z hlediska postavení stejněpříjmových domácností (cíl č. 6)** a zároveň **významné posílení principu zásluhovosti (cíl č. 4) zohledněním zásluh pracujících rodičů** na výchově budoucí generace plátců daní a pojistného.

Opatření ulehčí celkovou finanční zátěž rodin s dětmi v období výchovy nezaopatřených dětí, kdy rodiny tyto prostředky nejvíce potřebují a kdy zároveň s rostoucím počtem dětí v rodině **dochází k výraznému růstu výdajů na děti** a současně **ke značnému poklesu příjmů na člena domácnosti**.

Cílem opatření je **také částečné odstranění a zmírnění nezamýšlených kontraproduktivních protipopulačních prvků** obsažených v současném důchodovém systému, přičemž je zároveň respektováno, že systémově se narovnáním transferů mezi rodinou a společností a populační politikou zabývá komplexní rodinná politika. Opatření zároveň přispěje ke zvýšení celkové srozumitelnosti způsobu financování průběžného systému, založeného na principu, že prostřednictvím odvodů platí generace dětí důchody generaci svých rodičů.

Opatření je předkládáno **s minimalizovanými diferencemi sazeb pojistných odvodů** a se zpřesněnými odhady dopadů do státního rozpočtu – a to jako **v zásadě rozpočtově neutrální**. **V případě rodičů (včetně osob v obdobném právním postavení) žijících ve společné domácnosti mohou snížené sazby uplatnit oba rodiče**.

Stejně jako u daně z příjmů fyzických osob se dítětem rozumí nezaopatřená osoba, žijící v domácnosti rodiče, do věku maximálně 26 let.

Z hlediska administrativy diferenciacie odvodů pojistného nijak nezmění současný způsob výpočtu důchodů z vyměřovacích základů hlášených zaměstnavatelem prostřednictvím evidenčních listů důchodového pojištění ani se nepromítne do celkové výše důchodů. Zároveň nedojde k významnějším změnám ve sběru dat pro správu sociálního pojištění. Pouze v rámci kontrolního procesu ČSSZ v průměru jednou za 3 roky zkontroluje u zaměstnavatele správnost odvodu pojistného.

Způsob řešení:

- Zvýšení základní sazby v rámci pojistných odvodů o 1 procentní bod. Celková výše základní sazby odvodů na důchodové zabezpečení (za zaměstnance i zaměstnavatele) se tak zvedne z 28 % na 29 %. Díky uplatnění diferencovaných snížených sazeb pro rodiny s dětmi se celkové daňové zatížení práce nezmění.
- Diferencované sazby odvodů důchodového pojištění se navrhuje ve výši – domácnosti bez dětí 29 %, domácnosti s 1 dítětem 28 %, se 2 dětmi 26,5 %, se 3 dětmi 24 %, se 4 a více dětmi 21,5 %. Upravuje se pouze část sazby placená zaměstnancem, tzn., že úprava nebude mít vliv na pojistné placené zaměstnavatelem. Vyměřovací základ pro výpočet důchodu při tom zůstane v plné výši a výsledná výše důchodu se tak nezmění. Obdobným způsobem uplatnění diferencí o příslušný počet procentních bodů podle počtu dětí budou diferencované sazby použity pro OSVČ.
- Sníženou sazbu pojistných odvodů za děti vyživované ve společné domácnosti si budou moci uplatnit oba rodiče. Podmínkou pro to, aby sníženou sazbu si současně mohl uplatnit i druhý z rodičů je, že se jedná o rodiče (včetně osob v obdobném právním postavení) žijící ve společné domácnosti, kteří v této domácnosti vychovávají odpovídající počet nezaopatřených dětí. V případě rodičů majících dítě přidělené soudem do střídavé péče si sníženou sazbu uplatní oba tito rodiče. Maximální počet osob, které mohou diferencovanou sazbu pojistného uplatnit na konkrétní dítě, je 2.

Aplikace opatření předpokládá administraci pojistných odvodů a dokladování u zaměstnavatele na obdobném principu, jako už nyní funguje uplatnění daňového zvýhodnění na děti. Nemělo by tak dojít

k zásadnímu navýšení administrativy. Pro potřeby administrativní kontroly se předpokládá využití registru obyvatel.

Navržené sazby důchodového pojištění

Počet dětí ve společné domácnosti	0	1	2	3	4
Sazba důchodové pojištění - zaměstnanec	7,50%	6,50%	5,00%	2,50%	0,00%
Sazba důchodové pojištění - zaměstnavatel	21,50%	21,50%	21,50%	21,50%	21,50%

Dopady změn sazeb pojistného do měsíčního příjmu domácnosti

Dopady do měsíčního příjmu domácnosti jsou modelově vyčísleny pro rodičovský pár, když oba rodiče pracují.

Dopady do měsíčního příjmu domácnosti (Kč)

Počet dětí v domácnosti	0	1	2	3	4
50% medianové mzdy	-226	0	338	902	1 466
100% medianové mzdy	-451	0	677	1 805	2 932

Celkové průměrné měsíční náklady na děti za domácnost – modelový propočít (Kč)

Počet dětí v domácnosti	0	1	2	3	4
50% medianové mzdy	0	6 240	10 464	13 794	16 701
100% medianové mzdy	0	10 902	17 160	21 805	25 574

Dopady změn sazeb pojistného do celoživotního příjmu domácnosti

Dopady do celoživotního příjmu domácnosti jsou modelově vyčísleny pro celoživotní nezměněný mediánový příjem a jsou uváděny v současných cenách.

Dopady změn sazeb pojistného do celoživotního příjmu domácnosti v případě výchovy nezaopatřených dětí do 19 let věku – SŠ vzdělání (Kč)

Počet dětí v domácnosti	0	1	2	3	4
Celoživotní dopady (Kč)	-216 547	-113 687	20 301	204 366	368 130

Dopady změn sazeb pojistného do celoživotního příjmu domácnosti v případě výchovy nezaopatřených dětí do 25 let věku – VŠ vzdělání (Kč)

Počet dětí v domácnosti	0	1	2	3	4
Celoživotní dopady (Kč)	-216 547	-81 205	101 506	366 777	611 746

Vyhodnocení dopadů do státního rozpočtu

Pro zpřesněnou kalkulaci dopadů byly použity agregáty dat z výběrového šetření EU-SILC, které na základě společného zadání pracovního týmu PT3 a MPSV k tomuto účelu připravil ČSÚ. Výsledkem výchozí kalkulace PT3 je pozitivní dopad na státní rozpočet cca 178 mil. Kč ročně. MPSV následně provedlo expertní korekci kalkulace dopadů, ve které přihlíželo k rozsahu výběrového šetření a ke způsobu reportování příjmů domácnostmi a na základě vlastních administrativních údajů rovněž zohlednilo dopad příjmů nepodléhajících pojistnému na důchodové pojištění, a to v celkovém možném odhadovaném rozsahu 0 – 3 mld. Kč. Dále MPSV v rámci korekce přihlíželo k možným reakcím vyvolaným navrhovanou změnou, kterou odhadlo v rozsahu 1 až 1,2 mld. Kč.

Na základě této korekce MPSV doporučuje vyjádřit vyčíslení celkového odhadu dopadů do státního rozpočtu s odpovídající mírou přesnosti v rámci intervalu od +178 mil. Kč až – 4,0 mld. Kč. V tom nejsou zahrnuty nepřímé pozitivní rozpočtové dopady prorůstového potenciálu navrženého opatření.